॥ तैत्तिरीय संहिता॥

॥प्रथमः प्रश्नः॥

॥ तैत्तिरीयसंहितायां सप्तमकाण्डे प्रथमः प्रश्नः॥

प्रजनंनं ज्योतिंर्ग्निर्देवतांनां ज्योतिंर्विराद्धन्दंसां ज्योतिंर्विराड्वाचौंऽग्नौ सं तिष्ठते विराजम्मि सम्पंद्यते तस्मात्तज्ञ्योतिंरुच्यते द्वौ स्तोमौं प्रातःसवनं वहतो यथौं प्राणश्चापानश्च द्वौ मार्ध्यंदिन् सर्वनं यथा चक्षुंश्च श्रोत्रं च द्वौ तृतीयसवनं यथा वाक्षं प्रतिष्ठा च पुरुषसम्मितो वा पृष यज्ञोऽस्थूंरिः॥१॥

यं कामं कामयंते तमेतेनाभ्यंश्जुते सर्वृङ् ह्यस्थूंरिणाभ्यश्जुते ऽग्निष्टोमेन वै प्रजापंतिः प्रजा अस्जत ता अग्निष्टोमेनैव पर्यगृह्णात्तासां परिगृहीतानामश्वत्रोऽत्यंप्रवत् तस्यांनुहाय् रेत् आदंत्त तद्गंद्देभे न्यंमार्द्वस्मांद्वद्भो द्विरेता अथो आहुर्वडंबायां न्यंमार्डिति तस्माद्वडंबा द्विरेता अथो आहुरोषंधीषु॥२॥

न्यंमार्डिति तस्मादोषंधयोऽनंभ्यक्ता रेभन्त्यथों आहुः

प्रजासु न्यंमार्डिति तस्माँद्यमौ जांयेते तस्मांदश्वत्रो न प्र जायत् आत्तंरेता हि तस्माँद्ध्रहिष्यनंवक्रुप्तः सर्ववेदसे वां सहस्रे वावंक्रुप्तोऽति ह्यप्रंवत् य एवं विद्वानंग्निष्टोमेन् यजंते प्राजांताः प्रजा जनयंति परि प्रजांता गृह्णाति तस्मादाहुर्ज्येष्ठयुज्ञ इतिं॥३॥

प्रजापंतिर्वाव ज्येष्टः स ह्येतेनाग्रेऽयंजत प्रजापंतिरकामयत् प्र जांयेयेति स मृंख्तस्त्रिवृतं निरंमिमीत् तम्ग्नि-र्देवतान्वंसृज्यत गायत्री छन्दो रथन्तरः सामं ब्राह्मणो मनुष्याणाम्जः पंशूनान्तस्मात्ते मुख्यां मुख्तो ह्यसृंज्यन्तोरंसो बाहुभ्यां पश्चद्दशं निरंमिमीत् तिमन्द्रों देवतान्वंसृज्यत त्रिष्टुप्छन्दों बृहत्॥४॥

सामं राज्ञन्यों मनुष्यांणामिवः पशूनान्तस्मात्ते वीर्यांवन्तो वीर्यांद्धसृंज्यन्त मध्यतः संप्तद्शं निरंमिमीत् तं विश्वं देवा देवता अन्वंसृज्यन्त जगंती छन्दों वैरूपः साम् वैश्यों मनुष्यांणां गावः पशूनान्तस्मात्त आद्यां अन्नधानाद्धासृंज्यन्त तस्माद्भ्याः सोऽन्येभ्यो भूयिष्ठा हि देवता अन्वसृंज्यन्त पृत्त एंकविर्शं निरंमिमीत् तमंनुष्टुप्छन्दः [5[] अन्वंसृज्यत वैराज॰ सामं शूद्रो मंनुष्यांणामश्वः पशूनान्तस्मात्तौ भूंतसङ्कामिणावश्वंश्च शूद्रश्च तस्मांच्छूद्रो यज्ञेऽनंवक्लृप्तो न हि देवता अन्वसृंज्यत तस्मात्पादावुपं जीवतः पत्तो ह्यसृंज्येतां प्राणा वै त्रिवृदंर्धमासाः पंश्चद्रशः प्रजापंतिः सप्तदशस्त्रयं इमे लोका असावांदित्य एंकवि॰्श एतस्मिन्वा एते श्रिता एतस्मिन्प्रतिंष्ठिता य एवं वेदैतस्मिन्नेव श्रंयत एतस्मिन्प्रतिं तिष्ठति॥६॥

अर्स्थूरिरोषंधीषु ज्येष्ठयुज्ञ इतिं बृहदंनुष्टुप्छन्दः प्रतिष्ठिता नवं च॥————[१]

प्रातःस्वने वै गांयत्रेण छन्दंसा त्रिवृते स्तोमांय ज्योतिर्दधंदेति त्रिवृतां ब्रह्मवर्चसेनं पश्चद्रशाय ज्योतिर्दधंदेति पश्चद्रशेनौजंसा वीर्येण सप्तद्रशाय ज्योतिर्दधंदेति सप्तद्रशेनं प्राजापत्येनं प्रजनंनेनैकविश्शाय ज्योतिर्दधंदेति स्तोमं एव तथ्स्तोमांय ज्योतिर्दधंदेत्यथो स्तोमं एव स्तोमंमि प्र णंयति यावंन्तो वै स्तोमास्तावंन्तः कामास्तावंन्तो लोकास्तावंन्ति ज्योतीर्ध्ष्येतावंत एव स्तोमांनेतावंतः कामांनेतावंतो लोकानेतावंन्ति ज्योतीश्ष्यवं रुन्द्रे॥७॥

तार्वन्तो लोकास्त्रयोदश च॥————[२]

ब्रह्मवादिनों वदन्ति स त्वै यंजेत् योंऽग्निष्टोमेन् यजंमानोऽथ सर्वस्तोमेन् यजेतेति यस्यं त्रिवृतंमन्तर्यन्तिं प्राणा॰स्तस्यान्तर्यन्ति प्राणेषु मेऽप्यंसदिति खलु वै यज्ञेन् यजंमानो यजते यस्यं पश्चद्शमंन्त्र्यन्तिं वीर्यं तस्यान्तर्यन्ति वीर्ये मेऽप्यंसदिति खलु वै यज्ञेन् यजंमानो यजते यस्यं सप्तदशमंन्तर्यन्तिं॥८॥

प्रजां तस्यान्तर्यन्ति प्रजायाम्मेऽप्यंसदिति खलु वै यज्ञेन यजंमानो यजते यस्यैकविश्शमंन्तर्यन्ति प्रतिष्ठां तस्यान्तर्यन्ति प्रतिष्ठायाम्मेऽप्यंसदिति खलु वै यज्ञेन यजंमानो यजते यस्यं त्रिण्वमंन्तर्यन्त्यृत्श्श्च तस्यं नक्षत्रियां च विराजंमन्तर्यन्त्यृतुषु मेऽप्यंसन्नक्षत्रियांयां च विराजीतिं॥९॥

खलु वै यज्ञेन यजंमानो यजते यस्यं त्रयस्त्रिष्शमंन्तर्यन्तिं देवतास्तस्यान्तर्यन्ति देवतांसु मेऽप्यंसदिति खलु वै यज्ञेन यजंमानो यजते यो वै स्तोमानामवमं पर्मतां गच्छंन्तं वेदं पर्मतांमेव गंच्छति त्रिवृद्दै स्तोमानामवमस्त्रिवृत्पंरमो य एवं वेदं परमतांमेव गंच्छति॥१०॥

म्मद्रशमंन्त्र्यन्ति व्रिजीति चतुंश्रत्वारि श्रम्मा — [३] अङ्गिरसो वै स्त्रमासत ते सुंवर्गं लोकमायन्तेषा १ ह्विष्मा १ श्र ह्विष्कृ चाहीयेतान्तावंकामयेता १ सुवर्गं लोकमियावेति तावेतं द्विरात्रमंपश्यतान्तमाहंरतान्तेनायजेतान्त वै तौ सुंवर्गं लोकमेतां य एवं विद्वान्द्विरात्रेण यजंते सुवर्गमेव लोकमेति तावेताम्पूर्वणाऽहाऽगंच्छतामृत्तरेण॥११॥

अभिप्रवः पूर्वमहंभवित गित्रुरुत्तं ज्योतिष्टोमोऽग्निष्टोमः पूर्वमहंभविति तेज्ञस्तेनावं रुन्द्धे सर्वस्तोमोऽतिरात्र उत्तर्ष् सर्वस्यास्य सर्वस्यावंरुद्धे गायत्रम्पूर्वेह्न्थ्सामं भविति तेजो व गायत्री गायत्री ब्रह्मवर्च्सन्तेजं एव ब्रह्मवर्च्समात्मन्धंते त्रेष्टुंभमुत्तंर ओजो व वीर्यं त्रिष्टुगोजं एव वीर्यमात्मन्धंते रथन्तरम्पूर्वे॥१२॥

अह्न्थ्सामं भवतीयं वै रंथन्त्रम्स्यामेव प्रतिं तिष्ठति बृहदुत्तरेऽसौ वै बृहद्मुष्यांमेव प्रतिं तिष्ठति तदांहुः क्वं जगती चानुष्टुप्वेति वैखान्सम्पूर्वेऽह्न्थ्सामं भवति तेन जगत्यै नैतिं षोड्रथ्यत्तरे तेनांनुष्टुभो-

ऽथांहुर्यथ्संमानेंऽ धमासे स्यातांमन्यत्रस्याह्नों वीर्यमन् पद्येतत्यंमावास्यांयाम्पूर्वमहंभंवत्युत्तंरस्मिन्नुत्तंरन्नानैवार्धमासयौं नानांवीर्ये भवतो हविष्मंन्निधनम्पूर्वमहंभवति हविष्कृन्निधनमुत्तं प्रतिष्ठित्यै॥१३॥

उत्तरेण रथन्तरम्पूर्वेऽन्वेकंवि शातिश्च॥ ____ आपो वा इदमग्रे सलिलमांसीत्तस्मिन्यजापंतिर्वायुर्भूत्वाचंर्ध इमामपश्यतां वंराहो भूत्वाहंरतां विश्वकंमां भूत्वा

व्यमाट्थ्साप्रथत सा पृथिव्यंभवत्तत्पृथिव्यै पृथिवित्वन्तस्यामश्रा स देवानंसृजत् वसूँत्रुद्रानांदित्यान्ते देवाः प्रजापंतिमब्रुवन्प्र जांयामहा इति सोंऽब्रवीत्॥१४॥

यथाहं युष्मा रस्तपसासृक्ष्येवं तपंसि प्रजनंनमिच्छध्वमिति तेभ्योऽग्निमायतंनम्प्रायंच्छदेतेनायतंनेन श्राम्यतेति तें-ऽग्निनायतंनेनाश्राम्यन्ते संवथ्सर एकां गामंसृजन्त तां वस्ंभ्यो रुद्रेभ्यं आदित्येभ्यः प्रायंच्छन्नेता रक्षध्वमिति

आदित्येभ्यः प्राजांयत त्रीणिं च॥१५॥ शतानि त्रयंस्त्रि शतं चाथ सैव संहस्रतम्यंभवत्ते देवाः

तां वसंवो रुद्रा आंदित्या अंरक्षन्त सा वसुंभ्यो रुद्रेभ्यं

प्रजापंतिमब्रुवन्थ्सहस्रेण नो याज्येति सौंऽग्निष्टोमेन् वसूनयाजयत्त इमं लोकमंजयन्तचांददुः स उक्थ्येन रुद्रानयाजयत्तैंऽन्तरिक्षमजयन्तचांददुः सोऽतिरात्रेणां-दित्यानयाजयत्तेंऽमुं लोकमंजयन्तचांददुस्तद्न्तरिक्षम्॥१६॥

व्यवैंर्यत् तस्माँद्रुद्रा घातुंका अनायत्ना हि तस्मांदाहुः शिथिलं वे मध्यममहंस्त्रिरात्रस्य वि हि तद्वेर्यतेति त्रेष्टुंभम्मध्यमस्याह् आज्यंम्भवति संयानांनि सूक्तानि शश्सित षोड्शिन शश्सित्यहो धृत्या अशिथिलम्भावाय तस्मांत्रिरात्रस्यांग्निष्टोम एव प्रथममहंः स्यादथोक्थ्योऽथांतिरात्र एषां लोकानां विधृंत्यै त्रीणित्रीणि श्तान्यंनूचीनाहमव्यंवच्छिन्नानि ददाति॥१७॥

पृषां लोकानामनु सन्तंत्यै दशतं न विच्छिंन्द्याद्विराजं नेद्विच्छिनदानीत्यथ् या संहस्रतम्यासीत्तस्यामिन्द्रंश्च विष्णुंश्च व्यायंच्छेता स् इन्द्रोंऽमन्यतानया वा इदं विष्णुंः सहस्रं वर्क्ष्यत् इति तस्यांमकल्पेतां द्विभाग इन्द्रस्तृतीये विष्णुस्तद्वा एषाभ्यनूँच्यत उभा जिंग्यथुरिति तां वा एतामच्छावाकः॥१८॥ पुव शर्सत्यथ् या संहस्रत्मी सा होत्रे देयेति होतांरं वा अभ्यतिरिच्यते यदंतिरिच्यंते होतानांतस्यापयिता-थांहरुन्नेत्रे देयेत्यतिरिक्ता वा एषा सहस्रस्यातिरिक्त उन्नेतर्त्विजामथांहुः सर्वेभ्यः सद्स्येभ्यो देयेत्यथांहरुदाकृत्या सा वशं चरेदित्यथांहुर्ब्रह्मणे चाग्नीधे च देयेति॥१९॥

द्विभागम्ब्रह्मणे तृतीयमुग्नीधं ऐन्द्रो वै ब्रह्मा वैष्णुवौ-ऽग्नीद्यथैव तावकंत्पेतामित्यथांहुर्या कंत्याणी बंहुरूपा सा देयेत्यथांहुर्या द्विरूपोभ्यतंएनी सा देयेति सहस्रंस्य परिगृहीत्यै तद्वा एतथ्सहस्रस्यायंन सहस्रं स्तोत्रीयाः सहस्रं दक्षिणाः सहस्रंसम्मितः सुवर्गो लोकः सुवर्गस्य लोकस्याभिजित्यै॥२०॥

अब्रोच तदन्तरिक्षन्ददात्यच्छावाकश्च देयति सप्तचंत्वारि श्रच॥———[५]
सोमो वै स्हस्रंमिवन्दत्तिमिन्द्रोऽन्वंविन्दत्तौ यमो
न्यागंच्छत्तावंब्रवीदस्तु मेऽत्रापीत्यस्तु ही ३ इत्यंब्रूता स् स यम एकंस्यां वीर्यं पर्यपश्यिदयं वा अस्य सहस्रंस्य

वीर्यम्बिभूतीति तावंब्रवीदियम्ममास्त्वेतद्युवयोरिति

तावंब्रूता ५ सर्वे वा एतदेतस्यां वीर्यम्॥२१॥

परिं पश्यामोऽ श्यामा हं रामहा इति तस्याम श्यामाहं रन्त तामप्रस् प्रावेशयन्थ्सोमायोदेहीति सा रोहिंणी पिङ्ग्लैकंहायनी रूपं कृत्वा त्रयंस्त्रिश्शता च त्रिभिश्चं श्तैः सहोदैत्तस्माद्रोहिंण्या पिङ्गलयैकंहायन्या सोमं क्रीणीयाद्य एवं विद्वात्रोहिंण्या पिङ्गलयैकंहायन्या सोमं क्रीणाति त्रयंस्त्रिश्शता चैवास्यं त्रिभिश्चं॥२२॥

श्तैः सोमंः कीतो भंवित सुक्रीतेन यजते ताम्पसु प्रावेशयित्रन्द्रांयोदेहीति सा रोहिंणी लक्ष्मणा पंष्ठौही वार्त्रघ्नी रूपं कृत्वा त्रयंस्त्रिश्शता च त्रिभिश्चं श्तैः सहोदैत्तस्माद्रोहिंणीं लक्ष्मणाम्पंष्ठौहीं वार्त्रघ्नीं दद्याद्य एवं विद्वात्रोहिंणीं लक्ष्मणाम्पंष्ठौहीं वार्त्रघ्नीं ददांति त्रयंस्त्रिश्शचैवास्य त्रीणिं च श्तानि सा दत्ता॥२३॥

भ्वति ताम्पस् प्रावेशयन् यमायोदेहीति सा जरंती मूर्खा तंज्जघन्या रूपं कृत्वा त्रयंस्त्रिश्शता च त्रिभिश्चं शतैः सहोदैत्तस्माज्जरंतीम्मूर्खां तंज्जघन्यामंनुस्तरंणीं कुर्वीत् य एवं विद्वाञ्जरंतीम्मूर्खां तंज्जघन्यामंनुस्तरंणीं कुरुते त्रयंस्त्रिश्शचैवास्य त्रीणि च श्तानि सामुष्मिं ह्याँके भेवति वागेव संहस्रतमी तस्मौत्॥२४॥

वरो देयः सा हि वरंः सहस्रंमस्य सा दत्ता भेवति तस्माद्वरो न प्रतिगृह्यः सा हि वरंः सहस्रंमस्य प्रतिगृहीत-म्भवतीयं वर् इति ब्र्यादथान्याम्ब्र्यादियम्ममेति तथाँस्य तथ्सहस्रमप्रतिगृहीतम्भवत्युभयतप्नी स्यात्तदांहुरन्यतप्नी स्यांथ्सहस्रंम्परस्तादेतमिति यैव वरंः॥२५॥

कुल्याणी रूपसंमृद्धा सा स्याथ्सा हि वरः समृद्धौ तामुत्तरेणाग्नींग्नं पर्याणीयांहवनीयस्यान्ते द्रोणकलुशमवे प्रापयेदा जिघ्न कुलशंम्मह्युरुधांरा पर्यस्वत्या त्वां विश्वन्त्विन्दंवः समुद्रमिव सिन्धंवः सा मां सहस्र आ भंज प्रजयां पश्चिः सह पुनुमां विशताद्वियिरितिं प्रजयैवैनंम्पशुभीं रय्या सम्॥२६॥

अर्ध्यति प्रजावाँन्पशुमात्रयिमान्भवित य एवं वेद तयां सहाग्नीं प्रम्परेत्यं पुरस्तांत्प्रतीच्यां तिष्ठंन्त्यां जुहुयादुभा जिंग्यथुर्न परां जयेथे न परां जिग्ये कत्रश्चनैनों। इन्द्रंश्च विष्णो यदपंस्पृधेथां त्रेधा सहस्रं वि तदैरयेथामितिं त्रेधाविभक्तं वै त्रिंरात्रे सहस्रं साहस्रीमेवैनों करोति सहस्रंस्यैवैनाम्मात्रांम्॥२७॥

करोति रूपाणि जुहोति रूपैरेवैना समर्धयित तस्यां उपोत्थाय कर्णमा जंपेदिडे रन्तेऽदिते सरस्वित प्रिये प्रेयंसि मिंह विश्वंत्येतानि ते अघ्निये नामांनि सुकृतं मा देवेषुं ब्रूतादिति देवेभ्यं पुवैनमा वेंदयत्यन्वेंनं देवा बुंध्यन्ते॥२८॥

एतदेतस्यां वीर्यमस्य त्रिभिश्चं दत्ता संहस्रतमी तस्मादेव वरः सम्मात्रामेकात्रचंत्वारिष्शचं॥[६]

सहस्रतम्यां वै यजंमानः सुवर्गं लोकमेति सैन र सुवर्गं लोकं गंमयति सा मां सुवर्गं लोकं गंम्येत्यांह सुवर्गमेवेनं लोकं गंमयति सा मा ज्योतिष्मन्तं लोकं गंम्येत्यांह ज्योतिष्मन्तमेवेनं लोकं गंमयति सा मा सर्वान्युण्यां श्लोंकान्गं म्येत्यांह सर्वानेवेन् म्युण्यां श्लोंकान्गं मयति सा॥ २९॥

मा प्रतिष्ठां गंमय प्रजयां पृशुभिः सह पुनुर्मा विशताद्रियिरितिं प्रजयेवैनेम्पृशुभी रय्यां प्रति ष्ठापयति प्रजावान्पशुमात्रियमान्भवति य एवं वेद तामुग्रीधे वा ब्रह्मणे वा होत्रे वोद्गात्रे वाध्वर्यवे वा दद्याध्सहस्रमस्य सा दत्ता भवति सहस्रमस्य प्रतिगृहीतम्भवति यस्तामविद्वान्॥३०॥ प्रतिगृह्णाति तां प्रतिं गृह्णीयादेकांसि न सहस्रमेकां त्वा भूतां प्रतिं गृह्णामि न सहस्रमेकां मा भूता विंश मा सहस्रमित्येकांमेवैनां भूतां प्रतिं गृह्णाति न सहस्रं य एवं वेदं स्योनासिं सुषदां सुशेवां स्योना मा विंश सुषदा मा विंश सुषवा मा विंश सुषवा मा

इत्यांह स्योनैवैन र सुषदां सुशेवां भूता विंशति नैन र हिनस्ति ब्रह्मवादिनों वदन्ति सहस्रं सहस्रतम्यन्वेती ३ सहस्रतमी र सहस्रा ३ मिति यत्प्राचीमुथ्सृजेथ्सहस्र र सहस्रतम्यन्विंयात्तथ्सहस्रं मप्रज्ञात्र र सुंवर्गं लोकं न प्र जानीयात्प्रतीचीमुथ्सृंजिति ता र सहस्रमन् पूर्यावंतिते सा प्रंजान्ती सुंवर्गं लोकमेति यजमानमभ्युथ्सृंजिति क्षिप्रे सहस्रम्प्र जांयत उत्तमा नीयते प्रथमा देवान्गंच्छिति॥३२॥

लोकान्गंमयति साविद्वान्थ्सुशेवा माविश् यजमान्नद्वादेश च॥————[७]

अत्रिरददादौर्वाय प्रजाम्पुत्रकांमाय स रिरिचानोऽमन्यत् निर्वीर्यः शिथिलो यातयांमा स एतं चंतूरात्रमंपश्यत् तमाहंर्त्तेनांयजत् ततो वै तस्यं चत्वारों वीरा आजांयन्त सुहोता सूँद्गाता स्वध्वर्युः सुसंभेयो य एवं विद्वा १ श्वंतूरात्रेण यजंत आस्यं चत्वारों वीरा जांयन्ते सुहोता सूँद्गाता स्वध्वर्युः सुसंभेयो ये चतुर्विष्शाः पर्वमाना ब्रह्मवर्चसं तत्॥३३॥

य उद्यन्तः स्तोमाः श्रीः सात्रिई श्रुद्धादेवं यर्जमानं चृत्वारि वीर्याणि नोपानमन्तेजं इन्द्रियम्ब्रह्मवर्चसमृत्राद्यक् स एता श्रृश्वतुरश्चतुंष्टोमान्थ्योमानपश्यत्तानाहं रत्ते रेयजत् तेजं एव प्रथमनावां रुन्द्वेन्द्रियं द्वितीयेन ब्रह्मवर्चसं तृतीयेनात्राद्यं चतुर्थेन य एवं विद्वा श्रृश्वतुरश्चतुंष्टोमान्थ्योमानाहरति तैर्यजंते तेजं एव प्रथमनावं रुन्द्व इन्द्रियं द्वितीयेन ब्रह्मवर्चसं तृतीयेनात्राद्यं चतुर्थेन यामेवात्रिर्ऋद्विमार्भ्रोत्तामेव यर्जमान ऋभ्रोति॥३४॥

तत्तेजं पुवाष्टादंश च॥——[८]

ज्मदेग्निः पृष्टिकामश्चतूरात्रेणांयजत् स एतान्योषार्थं अपुष्यत्तस्मौत्पिलतौ जामदिग्नियौ न सं जांनाते एतानेव पोषान्पुष्यिति य एवं विद्वारश्चेतूरात्रेण यजेते पुरोडाशिन्यं उपसदो भवन्ति पृशवो वै पुरोडाशः पृश्नेवावं रुन्द्धेऽत्रं वै पुरोडाशोऽत्रंमेवावं रुन्द्धेऽत्रादः पंशुमान्भविति य एवं

विद्वा १ श्वंतूरात्रेण यजंते॥ ३५॥

जुमदंग्निर्ष्टाचंत्वारि २शत्॥-----[९]

संवथ्सरो वा इदमेकं आसीथ्सोऽकामयत्त्र्न्थ्सृंजेयेति स एतम्पंश्चरात्रमंपश्यत्तमाहंर्त्तेनायजत् ततो वै स ऋतूनंसृजत् य एवं विद्वान्पंश्चरात्रेण यजंते प्रैव जायते त ऋतवंः सृष्टा न व्यावर्तन्त त एतम्पंश्चरात्रमंपश्यन् तमाहंर्न्तेनांयजन्त ततो वै ते व्यावर्तन्त॥३६॥

य एवं विद्वान्पंश्चरात्रेण यजंते वि पाप्मना भ्रातृं व्येणा वंतिते सार्वसेनिः शौचेयों ऽकामयत पशुमान्थ्स्यामिति स एतम्पंश्चरात्रमाहं रत्तेनांयजत ततो वै स सहस्रं पशून्प्राप्नोद्य एवं विद्वान्पंश्चरात्रेण यजंते प्र सहस्रं पशूनांप्रोति बब्रः प्रावांहणिरकामयत वाचः प्रविदेता स्यामिति स एतम्पंश्चरात्रमा॥३७॥

अह्रतेनांयजत् ततो वै स वाचः प्रविदिताभंवद्य एवं विद्वान्पश्चरात्रेण् यजंते प्रविदितेव वाचो भंवत्यथों एनं वाचस्पतिरित्यांहुरनांप्तश्चतूरात्रोऽतिरिक्तः षड्रात्रोऽथ् वा एष संम्प्रति यज्ञो यत्पंश्चरात्रो य एवं विद्वान्पंश्चरात्रेण् यजंते सम्प्रत्येव युज्ञेनं यजते पश्चरात्रो भवति पश्च वा ऋतवेः संवथ्सरः॥३८॥

ऋतुष्वेव सं वथ्सरे प्रतिं तिष्ठत्यथो पश्चौक्षरा पृङ्किः पाङ्को युज्ञो युज्ञमेवावं रुन्द्धे त्रिवृदंग्निष्टोमो भविति तेर्ज्ञं एवावं रुन्द्धे पश्चद्रशो भवितीन्द्रियमेवावं रुन्द्धे सप्तद्रशो भवत्यन्नाद्यस्यावंरुद्धा अथो प्रैव तेनं जायते पश्चविश्शौं-ऽग्निष्टोमो भविति प्रजापंतरात्ये महाव्रतवांन्नाद्यस्यावंरुद्धो विश्वजिथ्सर्वपृष्ठोऽतिरात्रो भविति सर्वस्याभिजिंत्यै॥३९॥

ते व्यावंर्तन्त प्रविदता स्यामिति स एतम्प्रंश्चरात्रमा सं वथ्सरोऽभिजिंत्यै॥——[१०]

देवस्यं त्वा सिवतुः प्रंसवें ऽिश्वनों ब्राहिभ्यां पूष्णो हस्तांभ्यामा दंद इमामंगृभ्णत्रश्नामृतस्य पूर्व आयंषि विदथेषु कृव्या। तयां देवाः सुतमा बंभूव्र्ऋतस्य सामंन्थ्सरमारपंन्ती। अभिधा असि भुवंनमिस यन्तासि धर्तासि सों ऽिग्नं वैश्वान्र सप्रंथसं गच्छ् स्वाहांकृतः पृथिव्यां यन्ता राड्यन्तासि यमंनो धर्तासि धरुणः कृष्ये त्वा क्षेमाय त्वा रय्ये त्वा पोषाय त्वा पृथिव्ये त्वान्तिरक्षाय त्वा दिवे त्वां सते त्वासते त्वान्न्यस्त्वौषंधीभ्यस्त्वा विश्वेंभ्यस्त्वा

भूतेभ्यः॥४०॥

विभूर्मात्रा प्रभूः पित्राश्वीऽसि हयोऽस्यत्योऽसि नरोऽस्यवासि सप्तिरिस वाज्यंसि वृषांसि नृमणां असि ययुर्नामांस्यादित्यानाम्पत्वान्विद्यग्नये स्वाहा विश्वम्या देवेभ्यः स्वाहा सर्वाभ्यो देवेताभ्य इह धृतिः स्वाहेह विधृतिः स्वाहेह रन्तः स्वाहेह रमितः स्वाहा भूरिस भुवे त्वा भव्याय त्वा भविष्यते त्वा विश्वभ्यस्वा भूतेभ्यो देवां आशापाला एतं देवेभ्योऽश्वम्मेधांय प्रोक्षितं गोपायत॥४१॥

रन्तिः स्वाह्। द्वाविर्श्यतिश्च॥-----[१२]

आयंनाय स्वाहा प्रायंणाय स्वाहाँ द्वावाय स्वाहो द्वंताय स्वाहां शूकाराय स्वाहा शूकृताय स्वाहा पर्णायताय स्वाहा-ऽऽपर्णायताय स्वाहाऽऽवल्गंते स्वाहा परावल्गंते स्वाहा-ऽऽयते स्वाहाँ प्रयते स्वाहा सर्वस्मै स्वाहाँ॥४२॥

आर्यनायोत्तरमापलांयिताय षड्विर्रशतिः॥————[१३]

अग्नये स्वाहा सोमाय स्वाहां वायवे स्वाहापाम्मोदाय स्वाहां सिवत्रे स्वाहा सर्रस्वत्यै स्वाहेन्द्रांय स्वाहा बृहस्पतंये स्वाहां मित्राय स्वाहा वरुणाय स्वाहा सर्वस्मै स्वाहां॥ 43॥

पृथिव्यै स्वाहाऽन्तरिक्षाय स्वाहां दिवे स्वाहा सूर्याय स्वाहां चुन्द्रमंसे स्वाहा नक्षंत्रेभ्यः स्वाहा प्राच्ये दिशे स्वाहा दक्षिणायै दिशे स्वाहाँ प्रतीच्यें दिशे स्वाहोदींच्ये दिशे स्वाहोध्वीयै दिशे स्वाहां दिग्भ्यः स्वाहां ऽवान्तरदिशाभ्यः स्वाहा समाभ्यः स्वाहां शुरुद्धः स्वाहां ऽहोरात्रेभ्यः स्वाहां-ऽर्धमासेभ्यः स्वाहा मासेभ्यः स्वाहर्तुभ्यः स्वाहां संवथ्सराय स्वाहा सर्वस्मै स्वाहाँ॥ 44॥

अग्नये स्वाहा सोमांय स्वाहां सिवते स्वाहा सरंस्वत्यै स्वाहां पूष्णे स्वाहा बृहुस्पतंये स्वाहाऽपाम्मोदांय स्वाहां वायवे स्वाहां मित्राय स्वाहा वरुणाय स्वाहा सर्वसमै स्वाहां॥ 451

१६]

पृथिव्ये स्वाहाऽन्तिरक्षाय स्वाहां दिवे स्वाहाऽग्नये स्वाहा सोमाय स्वाहा सूर्याय स्वाहां चन्द्रमंसे स्वाहाऽहे स्वाहा रात्रिये स्वाहुर्जवे स्वाहां साधवे स्वाहां सुक्षित्ये स्वाहां क्षुधे स्वाहांऽऽशितिम्ने स्वाहा रोगांय स्वाहां हिमाय स्वाहां शीताय स्वाहांऽऽत्पाय स्वाहाऽरंण्याय स्वाहां सुवर्गाय स्वाहां लोकाय स्वाहा सर्वस्मै स्वाहां॥ 46॥

[eg]

भुवों देवानां कर्मणापसर्तस्यं पृथ्यांसि वसुंभिर्देविभिर्देवतंया गायत्रेणं त्वा छन्दंसा युनज्मि वसन्तेनं त्वर्तुनां हृविषां दीक्षयामि रुद्रेभिर्देविभिर्देवतंया त्रैष्टुंभेन त्वा छन्दंसा युनज्मि ग्रीष्मेणं त्वर्तुनां हृविषां दीक्षयाम्यादित्येभिर्देविभिर्देवतंया जागंतेन त्वा छन्दंसा युनज्मि वर्षाभिस्त्वर्तुनां हृविषां दीक्षयाम्य विश्वेभिर्देविभिर्देविभिर्देवत्यानुष्टुभेन त्वा छन्दंसा युनज्मि॥४७॥

श्ररदाँ त्वर्तुनां ह्विषां दीक्षयाम्यिङ्गिरोभिर्देविभिर्देवतया पाङ्केन त्वा छन्दंसा युनज्मि हेमन्तशिशिराभ्यां त्वर्तुनां ह्विषां दीक्षयाम्याहं दीक्षामंरुहमृतस्य पत्नीं गायत्रेण् छन्दंसा ब्रह्मणा चर्तर सत्येऽधार सत्यमृतेऽधाम्। महीमू षु सुत्रामांणमिह धृतिः स्वाहेह विधृतिः स्वाहेह रनितः स्वाहेह रमंतिः स्वाहा॥ 48॥

[४८]

र्ड्रङ्काराय स्वाहं कृताय स्वाहा ऋन्दंते स्वाहां ऽवृऋन्दंते स्वाहा प्रोथंते स्वाहां प्रप्रोथंते स्वाहां गृन्थाय स्वाहां प्राताय स्वाहां प्राणाय स्वाहां व्यानाय स्वाहां प्राणाय स्वाहां सन्दीयमानाय स्वाहां पलायिष्यमांणाय स्वाहा पलायिताय स्वाहो पलायिष्यमांणाय स्वाहा पलायिताय स्वाहोपर स्याहो स्वाहोपर स्वाहो निवेक्ष्यते स्वाहो निवेश्यते स्वाहो निवेश्वते स्वाहो निवेश्वते स्वाहो निवेश्वते स्वाहो

आसिष्यते स्वाहाऽऽसीनाय स्वाहांऽऽसिताय स्वाहां निपथ्स्यते स्वाहां निपद्यंमानाय स्वाहा निपंन्नाय स्वाहां शयिष्यते स्वाहा शयांनाय स्वाहां शयिताय स्वाहां सम्मीलिष्यते स्वाहां सम्मीलेते स्वाहा सम्मीलिताय स्वाहां

सर्वस्मै स्वाहाँ॥५१॥

स्वपस्यते स्वाहाँ स्वपते स्वाहां सुप्ताय स्वाहाँ प्रभोथस्यते स्वाहाँ प्रबुध्यंमानाय स्वाहा प्रबुंद्धाय स्वाहां जागरिष्यते स्वाहा जाग्रेते स्वाहां जागरिताय स्वाहा शुश्रूंषमाणाय स्वाहां शृण्वते स्वाहां श्रुताय स्वाहां वीक्षिष्यते स्वाहां॥५०॥ वीक्षंमाणाय स्वाहा वीक्षिताय स्वाहां स॰हास्यते स्वाहां सञ्जिहांनाय स्वाहोज्जिहांनाय स्वाहां विवथ्स्य्रीते स्वाहां विवर्तमानाय स्वाहा विवृत्ताय स्वाहों तथास्यते स्वाहोत्तिष्ठंते स्वाहोत्थिताय स्वाहां विधविष्यते स्वाहां विधून्वानाय स्वाहा विधूंताय स्वाहौंत्क्र १ स्यते स्वाहोत्क्रामंते स्वाहोत्क्रांन्ताय स्वाहां चङ्कामिष्यते स्वाहां चङ्काम्यमांणाय स्वाहां चङ्कामिताय स्वाहां कण्डूयिष्यते स्वाहां कण्डूयमानाय स्वाहां कण्डूयिताय स्वाहां निकषिष्यते स्वाहां निकर्षमाणाय स्वाहा निकंषिताय स्वाहा यदत्ति तस्मै स्वाहा यत्पिबंति तस्मै स्वाहा यन्मेहंति तस्मै स्वाहा यच्छकृंत्क्रोति तस्मै स्वाहा रेतंसे स्वाहाँ प्रजाभ्यः स्वाहाँ प्रजनेनाय स्वाहा

१९]

अग्नये स्वाहां वायवे स्वाहा सूर्यांय स्वाहर्तमंस्यृतस्यर्तमंसि सत्यमंसि सत्यस्यं सत्यमंस्यृतस्य पन्थां असि देवानां छायामृतस्य नाम् तथ्सत्यं यत्त्वं प्रजापंतिरस्यिध यदंस्मिन्वाजिनींव शुभः स्पर्धन्ते दिवः सूर्येण विशोऽपो वृंणानः पंवते कृव्यन्पशुं न गोपा इर्यः परिज्मा॥ 52॥

·[२०]

This PDF was downloaded from http://stotrasamhita.github.io.

 ${\sf GitHub: \ http://stotrasamhita.github.io \ | \ http://github.com/stotrasamhita.github.io}$

Credits: http://stotrasamhita.github.io/about/